

A NÓTA BOLONDJA.

ELBESZÉLÉS.

□ Éjfélhez közeleg az óra mutatója s a bohém tanyán még minden csendes. Csak egy-két bozontos hajú, nyurga termetű, fiatal zseni ül az egyik márványasztal mellett s mialatt kéjesen szürcsölik feketekávójukat — amelyhez a bohémtanyán protekciós áron jutnak — éjbenező tekintetük a semmiségbe téved.

□ Mindegyik tartogat az agyában, vagy a zsebében valami újat, amellyel a bohémtanya törzsvendégei előtt kirukkolhat.

□ Ezek a törzsvendégek többnyire zeneszerzők, írók, művészek: fiatalok és öregek. Fiatalok, akik nagy dolgokat akarnak produkálni s fiatalon szeretnék elérni az öregeket, akik már deresedő haját hordanak és az elért nagy sikerek napsütésénél melegszenek. Az öregek a létrák, amelyen a fiatalok a magasba jutnak.

□ Az óra mutatója áthalad a tizenkettőn s a szolga bezárja az utcára nyíló nagy bejárat s most már csak a kis ajtón juthatnak be azok, akik odaigyekeznek. A bohémek, mintha csak a befüggönyözésre vártak volna, tömegesen kezdenek gyülekezni. Egyik-másik még a színházi vacsora maradékát majszolja, mikor a terembe lép.

□ Ott ülök az egyik ovális márványasztalnál. Még egyedül vagyok. Később másod-, harmad-, ötöd- és tizedmagammal.

□ Az élet már élénk, sőt zajos.

□ Csakhamar előkerülnek kisebb-nagyobb, jó és kevésbé jó írásművek és kezdődik a kritika. Lehúzzák a rosszat, fölmagasztalják a sikerültet. Asztalra kerülnek partitúrák, librettók, hosszabb

és rövidebb lélegzetű zeneszerzemények. Persze, a legnagyobb érdeklődés a muzsikáé.

□ Még le sem tárgyalták egymást annak rendje és módja szerint, Vecsényi, a fiatalok egyik deresedő haju atyamestere, máris ott ül a zongoránál s egy csodásan szép műdal kerül ki az ujjai alól.

□ Halotti csönd. A legyek döngése zürzavaros lárma ahhoz a némasághoz képest, amit ez a bűbajos dal teremtett.

□ Mikor már az utolsó akkord is elhangzott, valaki, ott a bejárat melletti sarokból, erőteljes, mély hangon belekiáltott a némaságba:

□ »Hogy volt!?! Bravó! Még egyszer, apám, még egyszer azt a dalt!«

□ A bohémek boszankodva tekintenek a hang felé, de mikor meglátják azt a hófehér haju öreg urat, aki beledörgött a csöndességbe, ujjongva ugrálnak föl a helyeikről.

□ »Nini, a Lenczi bácsi! — kiáltja majdnem valamennyi. — Hát már közénk se mer jönni? Vagy talán annyira nem volt szép ez a nóta, hogy ettől sietett az ajtó felé?«

□ »Igazatok van, fiuk — szölt az öreg ur — nekem már csak az ajtónál a helyem, mert nem-sokára mennem kell. Értitek? Mennem kell egy szűk kis hálószobába, amelynek a küszöbén játszhattok majd egy takarodót, de ébresztőt hiába fujnátok, mert abból a mély, örökös álomból sohase tudnátok fölébreszteni...«

□ Egy nagy sörényű, borotvált állu fiatal ember, aki egy őrizetlen pillanatban örök hűséget eskü-

dött a múzsa istennőjének, anélkül, hogy az istennő csak egyetlen mosolyára is érdekesítette volna, nyakába ugrott Lenczi bácsinak. Nyilván le akarta foglalni magának. Legalább is addig, amíg a legujabb szellemi termékeit felolvassa neki. Fiatal barátunk persze ahhoz a csoporthoz tartozott, ahol több az ambíció, mint a tehetség s így kapva-kapnak az alkalmon, hogy a dolgaikat leadhassák. Ez a legtiszteletreméltóbb jellemvonásuk. Fiatal barátunknak azonban, — akit az öregebbek csak vakarcsnak szoktak hívni, — nem sikerült ez a lefoglalás, mert az öreg ur barátságosan lekezelt ugyan vele, de nyomban a farképnél is hagyta s egyenesen arra tartott, ahol tizedmagammal ültem annál az ovális márványasztalnál.

□ Idegenül éreztem magamat az öreg ur társaságában, mert nem ismertem. Behúzódtam hát a szögletbe, fejemet a sarokba támasztottam, mint valami pihenésre kárhoztatott füttykóst és hallgattam.

□ Vecséssy, akinél udvariasabb, előzékenyebb és bohémebb embert keveset ismertem, visszavonulásumat észrevéve, odahajolt hozzám.

□ »Ismered az öreg urat?«

□ Tagadólag ráztam a fejemet, aztán bemutatott. Összehadart rólam mindenféle tücsköt, bogarat, aminek fele se volt igaz s a végén, csattanónak kijelentette, hogy a kompániában én képviselem a »falusi erkölcsöket«. A többiek erre olyan hahotára vetemedtek, mintha csak kenyérük lett volna. A kacagásnak Lenczi bácsi, az öreg ur vetett véget egy hatalmas gesztussal.

□ »Fiuk! Hozzatok tút, meg cernát: össze akarom varrni ezt a kompániát, mert ma olyan kedvem van, hogy mulatnotok kell velem!«

□ A társaság nagyott nézett, nem mintha az öreg ur első ízben tette volna ezt a kijelentést, hanem mert az arca sokkal rosszabb kedvet árult, mint amilyennek állította.

□ »Nem értitek, ugy-e? Elhiszem, mert a jókedvű embernek nincs olyan búval bélelt ábrázata, mint az enyém. De hát értsetek meg.« Ezzel bele-

sülyedt karos-székébe s pár pillanatig belebámult a párolgó tea gőzébe, amelynek kellemes illata elvegyült a bohém tanyá cigarettafüstös levegőjébe.

□ »Ma nagy napom volt, fiuk. Persze, ti még nem tudjátok mi az, mikor az ember a 30—40 esztendővel ezelőtti életéből újra leél egy pillanatot. Ti még nem tudjátok mi az: újra fiatalnak lenni; hacsak egy pillanatra is. Kiváncsiak vagytok, hogy mi történt? Hát hallottam egy dalt... Bihar öcsém, te bizonyára ismerni fogod, mert az apád komponálta.«

□ A pincér két üveg Mummot tett az asztalra, a poharak összecsendültek s Lenczi bácsi új erőt kapott a beszédjéhez.

□ Persze, ti most megint kacagtok s cigarettát dugtok a szájatokba, hogy ne kelljen mosolyognok s majd, ha hazaféle megyünk, ujjal mutatok rám a hátam mögött s diszkréten odasugjátok a szomszédotoknak, hogy a »nóta bolondja«. De ha majd mindent elmondtam és van szívetek, akkor másképpen gondolkodtok és nem mosolyogtok...

□ »Hát amint mondtam, hallottam egy dalt, amely évtizedekkel ezelőtt megszerettette velem a muzsikát és meggyűlöltette velem az asszonyt. Ez megint újdonság előttem, mert azt hittétek rólam, hogy agglégény vagyok. Pedig nem igaz. Még csak özvegy sem vagyok, mert él a feleségem. Csak-hogy az is külön, meg én is külön...«

□ Bihar Ödön, a bohém társaság jó nevű zeneszerző tagja, átölelte az öreg urat s szájtátva érdeklődött a fejlemények iránt.

□ »Mikor ezt a dalt először hallottam«, folytatta Lenczi bácsi, »akkor még nagy régiségkereskedésem volt a Váci-utcában. Az antik tárgyaknak épp oly bolondja voltam akkor, mint most a dalnak, a muzsikának. S míg akkor milliónál többet szereztem a régiségekből, addig most a dalművészet oltárára rakom ugyanazt a milliót, amihez a műtörténeti remek és a Fétis-imádás juttatott.«

□ »Egy holdvilágos nyári este sorra jártam a szokott vendéglőimet, mert egy eredeti Tizián-képet akartam megvásárolni Párisban, ahol azt egyik,

szemfüles ügynököm fedezte fel egy elszegényedett francia családnál. S azért jártam sorra a vendéglőket, hogy a régiséghiénák, akik állandóan szemmel tartottak, lássák, hogy itthon vagyok. Így legalább nem ronthatják el az üzletemet.»

□ »Boldogan jöttem haza Párisból. Megvolt a kép. Az a boldogság, hogy azt a gyönyörű példányt odaállíthatom a többi nagyok mellé, annyira erőt vett rajtam, hogy nem tudtam aludni. Céltnalul bolyongtam mindenfelé, míg egyszer csak meglepődve láttam, hogy a Hűvösvölgyben vagyok, ahol akkor még csak egy-két villa ékesítette a mai szép paradicsomot.«

□ »Gyönyörű női hang ütötte meg a fületem. Egy dalt énekeltek valahol. Egy dalt, amely szebb volt a Tizián képénél, szebb Michelangelo remekénél. Valahol most is éneklük ezt a dalt, mert hallom, mint akkor hallottam s most is a fülemben cseng:

Arcom ha bús, ajkam ha szóttalan,
Te csak vigadj, ne búslakodj velem,
A bánatot csak érzem magam,
S kacagj, mikor sírok keservesen,
De arcomat ha elborulni látod,
Mint vész előtt a szép, derűs világot,
Mosoly fakadjon rózsás ajkadon,
S szeress nagyon.

Ha dévaj kedvem olykor elragad,
S a vig öröm hatalma foglyul ejt,
Csókkal borítsad lázas ajkamat,
E boldogságtól mámoros kehelyt.
Ölelj csapongó, olthatatlan hévvel,
Tapadj ajkamhoz édes szenvedéllyel.
Légy lánggal égő, perzselő napom,
Szeress nagyon.

□ »Mentem a hang után s nemsokára elértem azt a villát, ahol egy csodaszép, fiatal leány ezt a dalt énekelte. A magas földszinten levő szoba ablakai nyitva voltak. Fölmásztam, akár egy szerelmes diák, egy szemközt levő vadgesztenye-fára, ahonnan egészen jól láttam azt az édes hangú, erdei csalogányt, akinek az éneke odacsalt, lebilincsel.«

□ A leány mellett egy fekete haju, csinos ifju

állott, hóna alatt hegedűvel. Énekelni tanította a leányt. Hallottam minden beszélgetésüket.

□ »Jó volt?«, kérdezte kissé pirultan a leány.

□ »Elég jó«, válaszolt a fiatal ember s forró csókot nyomott a leány kezefejére, »csak még a könnyörgést, meg a nő szerelméért való rajongást nem tudja elég erővel kifejezni. Bele kell élnie magát a dal minden hangjába, a szöveg minden egyes szavába, épp úgy, mintha az a könnyörgés, az a rajongás a saját lelkéből törne elő, mint hogyha a maga szíve fájna, mikor a párját szomorúnak, búsna látja.«

□ Pedig szavamra mondom, fiuk, hogy szebben még nem énekeltek dalt, mint az a leány. Egy egész lélektan volt az énekében!

□ Ami fájdalom, ami szenvedés, ami egy nő szerelméért való rajongás csak kifejezhető, az ebben a dalban mind benne volt. Magam is annyira átéreztem, hogy önkénytelenül is kicsuszott egy-két könnycsepp a szempillám alól. A leány akkor kezdett másodszor énekelni mikor lekusztram a fáról s az ő éneke kísért, követett egész a lakásomig. Még álmomban is ezt a dalt hallottam...

□ Másnap, miután megtudtam a leány nevét, csodálatom és elragadtatásom jeléül elküldtem neki azt a Tizián képet, melyet Párisból hoztam. Harmadnap pedig a Hiradóban feltűnő betűkkel »50 ezer forint egy dalért« cím alatt egy közlemény jelent meg, amelyben a detektív érzékkel bíró riportter elmondta a publikumnak, hogy egy eddig ismeretlen uri ember egy eredeti Tizián-képet adott egy dalért, melyet a Hűvösvölgyben másnak énekeltek. A riportter 50 ezer forintra becsülte azt a képet, melyért, napokkal előbb, 30 ezeret adtam.

□ A következő napokban már egész népvándorlás volt a hűvösvölgyi villánál. Mindenki a hallatlan szenzációt akarta megcsodálni. Magam is kiementem. Megvártam, míg elvonul a sokaság, aztán bekopogtam a családhoz s bocsánatot kértem azért a kellemetlenségért, amelyet ezzel a képpel okoztam. A leány elpirult s bársony-puha kis kacsóit pár pillanatig a kezembe felejtette.

□ Égető melegség futott át az egész testemen. Az arcom kipirult, a szemem sugárzott valami örömtől, amit az első pillanatban nem tudtam magamnak megmagyarázni. Csak néhány nap múlva jöttem rá, hogy szerelmes vagyok.

□ Ne mosolyogjatok! Veletek épp úgy megeshetett volna ez a szerencsétlenség, mint ahogy velem megesett.

□ »Tovább... tovább!«

□ »Hát amint mondám — folytatta Lenczi bácsi — szerelmes lettem abba a leányba. Vilmának hívták, Csapody Vilmának. Pesten, abban az időben, a legszebb leányok egyike volt.«

□ Bihar Ödönnek leesett a keze az öreg válláról, mikor a leány nevét meghallotta s szomorúan odább húzódott tőle.

□ Nagyon féltém a szerelemtől mindig. Mindig olyannak tartottam, mint egy nyavalyát, amely teljesen kivetkőzteti az embert egész valójából. Megsemmisíti az ember józan gondolkodását; számításait keresztül huzza és mégis, mégis annyira megbolondultam, hogy két heti habozás, egy sereg és álmatlan éjszaka után megkértem a kezét. És — képzeljétek csak, — kosarat kaptam. Azt mondta: kereskedőhöz nem megy feleségül. Hiába magyaráztam, hogy az én foglalkozásom nem közönséges kereskedés számba megy, hogy az én pályámhoz nagyfoku művészeti érzék kell és ugyanannyi műtörténeli ismeret szükséges. Nem használt semmit. De annyit mégis elértem, hogy megígérte a boldogító igent, de csak abban az esetben, ha kedvezőbb életpályát választok. És én a lehető legjobbat választottam. Magánzó és tőkepénzes lettem. Az üzletemet, melyet az apámtól több mint másfél millió értékben örököltem, hamarosan eladtam, hogy Csapody Vilmát feleségül vegyem.

□ Csak neki éltem. Neki és a nótának, amely gyönyörködtetett és amelynek rabjává szegődtem.

□ Egyik zimankós őszi napon szakértői meghívást kaptam egy olaszországi képtárba, ahová a legelső vonattal utaznom kellett.

□ Érzékenyen bucsuztam a feleségemtől. S mondhatom fiuk, hogy csak akkor tudtam, mennyire

szeretem, mennyire imádom a feleségemet, mikor a vonatra ültem.

□ Utazásunk céljához azonban nem érhattünk, mert vonatunk az ország határán kisiklott és karom megsebesült. De bármennyire szenvedtem, mégis örömet éreztem, hogy asszonykámat hamarosan viszontláthatom.

□ Sötét este volt, mikor a lakásom kapuján beléptem. A lépcsőházban halk nevetés hangjait hallottam. A feleségem volt. Azt hittem, megőrülök. Ő egy fiatal ember karjába kapaszkodva sietett le a lépcsőn. Nem tudtam szólani. Bambán, öntudatlanul húzódtam a lépcső alá s megvártam, amíg elhaladtak. Azután fölvánszorogtam a lakásomra és vártam. Vártam tompán, gyámoltalanul... Az idő meg rohant tova. Elmúlt tíz óra, tizenkettő... egy... három... öt... de az asszony még mindig nem jött haza. Soha se volt még olyan hosszú éjszakám. Tudtam, hogy megcsalt és mégis aggódtam miatta. Végre nyílt a kapu... Háromnegyed hat... Örültem, szilajon vert a szívem, de csak egy pillanatra, addig, míg Vilma a szobába lépett. Egy arcizma se rándult meg mikor maga előtt látott. Csak megrezzent egy kissé. Lehet, hogy azt is csak képzeltem.

□ »Hol volt tegnap óta?«, kérdeztem alig hallható hangon.

□ Nem felelt. Megcsalt. Megölt. Mit tett velem... És ő kacagott. Erősen, dallamosan, a lelke mélyéből kacagott. Pedig én azt vártam, hogy mentesse magát.

□ »Uram!«, szolt büszkén és méltóságteljesen, ezzel a váddal nem illethet engem. Én hű maradtam önhöz, akinek a kezemet adtam, mert a kezemet kérte és hű maradtam ahoz, aki a szívemet bírja. Ön, uram, nem belém, hanem egy dalba szeretett s így ön nem az én szerelmesem, hanem a nóta bolondja volt. Ha ön a szívemre pályázik, akkor nyíltan, becsületesen felvilágosítottam volna, hogy az már nem az enyém, de ön csak a kezem után nyult, amit meg is kapott és amit — ha ez kedves önnek, — továbbra is megtarthat magának.

□ »Igaz«, szóltam megsemmisülten, »s harmadnap csendben, észrevétlenül külföldre utaztam s pár év múlva hallottam, hogy Bihar Imre, az imádott fiatal ember, aki a Hűvös-völgyben Csapody Vilmát énekelni és szeretni tanította, szintén faképnél hagyta s feleségévé tett egy olyan leányt, akiről tudta, hogy az urát nem fogja megcsalni soha. Bizonyos szánalmat éreztem akkor az asszony iránt, de csakhamar elfeledtem. El, egészen elfeledtem. Nem gondoltam rá soha, csak ma. Ma, amikor újra meghallottam azt a dalt, amely

a nóta bolondjává tett. Bizonyára a leánya, vagy az unokája énekelte valakinek, talán éppen egy művész embernek, akivel megint megcsalnak valakit, — egy elbolondított, egy ügyefogyott férjet. . . . Hanem mi az? Te szégyenkezel öcsém«, szólt Bihar Ödönnek, »a helyett hogy örülnél, hogy büszke volnál arra a dalra, az apád nótájára, amely közéték kergetett?«

□ ». . . Ej, no! A nyakamba, gyerek. . . ! Igyunk, fiuk! . . . Pincér! Pezsgőt az asztalra!«

MOLNÁR KÁLMÁN.

